

Sygn. akt I C 405/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 października 2016 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Ewa Ligoń – Krawczyk

Protokolant: Piotr Brodowski

po rozpoznaniu w dniu 14 października 2016 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa Z. K.

przeciwko Skarbowi Państwa – Ministrowi (...)

o zapłatę

I. zasądza od Skarbu Państwa – Ministra (...) na rzecz Z. K. kwotę 344.500 (trzysta czterdzieści cztery tysiące pięćset) złotych,

II. oddala powództwo w pozostałym zakresie,

III. zasądza od Skarbu Państwa – Ministra (...) na rzecz Z. K. kwotę 7.134,11 (pięć tysięcy sto trzydzieści cztery i 11/100) złote tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 405/14

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 14 kwietnia 2014 roku L. K. wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa kwoty 350 000 zł tytułem odszkodowania za utracone przedsiębiorstwo M.w N. oraz utracone przez właściciela i jego następców prawnych korzyści, w kwocie pozostawionej do uznania Sądu (pozew – k. 3).

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, iż młyn został przejętym protokołem z dnia 17 maja 1951 roku pod przymusowy zarząd państwowy, a dotychczasowy właściciel został zmuszony do wydania nieruchomości bez odszkodowania (pozew – k. 3-3v).

Powód został zobowiązany do wskazania wartości żądania pozwu, pismem z dnia 6 maja 2014 roku, wskazał, że dochodzi wyłącznie kwoty 350 000 zł tytułem odszkodowania, nie dochodzi utraconych korzyści i nie wlicza ich do wartości przedmiotu sporu (wezwanie – k. 13, pismo powoda z dnia 6 maja 2014 roku – k. 15).

Postanowieniem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 9 czerwca 2014 roku został zwolniony od kosztów sądowych w części ponad kwotę 2 000 zł (postanowienie - k. 29).

W odpowiedzi na pozew Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra Skarbu Państwa podniósł wątpliwość co do reprezentacji Skarbu Państwa, określenia właściwej państwowej jednostki organizacyjnej, z działalnością której wiązane jest żądanie pozwu, jednocześnie wnosząc o oddalenie powództwa w całości, kwestionując żądanie strony

powodowej co do zasady oraz co do wysokości, podniósł brak legitymacji procesowej czynnej powoda oraz wniósł o zasądzenie na rzecz Skarbu Państwa kosztów postępowania – w tym o zasądzenie od powoda na rzecz Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (odpowiedź na pozew – k. 39-41).

Postanowieniem z dnia 15 maja 2015 roku sąd ustalił, iż w niniejszym postępowaniu Skarb Państwa jest reprezentowany przez Ministra Gospodarki w miejsce Ministra Skarbu Państwa. (postanowienie k. 151).

Ostatecznie powód wniósł o zasądzenie odszkodowania w kwocie 350 000 zł i ustalenie szkody według stanu nieruchomości z daty faktycznego przejścia nieruchomości, tj. na rok 1951 (protokół – k. 378, nagranie – 00:02:45-00:08:50).

Pozwany w stanowisku końcowym wniósł o oddalenie powództwa w całości z uwagi na brak związku pomiędzy powstaniem szkody rozumianej jako wartość utraconej nieruchomości a działaniem pozwanego. Pozwany podniósł, że ewentualna szkoda mogła powstać jedynie jako rezultat rozdysponowania nieruchomości w 1972 roku na rzecz podmiotów trzecich, wobec czego skuteczny jest zarzut przedawnienia roszczenia, liczonego od daty rozdysponowania nieruchomości. Z ostrożności procesowej strona pozwana wskazała, iż za podstawę obliczenia wartości szkody powinno się przyjąć stan nieruchomości na dzień 8 marca 1958 roku to jest datę wejścia w życie ustawy, na podstawie której wydana została decyzja potwierdzająca przejście nieruchomości przez Skarb Państwa w 1962 roku (protokół – k. 378, nagranie: 00:08:58-00:13:27).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 9 marca 1951 roku Ministerstwo Handlu Wewnętrznego, Departament (...) i (...) wydało zarządzenie o ustanowieniu przymusowego zarządu państwowego nad młynem w N.. W dniu 17 maja 1951 roku sporządzony został protokół przejścia młyna pod przymusowy zarząd państwowy Powiatowemu Związkowi Gminnych Spółdzielni (...) w N.. W dniu przejścia komisja dokonująca przejścia odebrała od dotychczasowego właściciela zapewnienie o umiejscowieniu ksiąg rachunkowych, o nieposiadaniu konta oraz upoważniła komisję w nowym składzie do: sprawdzenia ksiąg rachunkowych, rozliczenia wierzycieli i dłużników przedsiębiorstwa, sporządzenia spisu ruchomości oraz majątku nieruchomego tudzież maszyn i urządzeń (reprodukcja odpisu zarządzenia (...) z dnia 9 marca 1951 roku – k. 97, protokół przejścia przedsiębiorstwa – k. 95-96).

Orzeczeniem administracyjnym z dnia 7 sierpnia 1962 roku wydanym przez Przewodniczącego Komitetu Drobnej Wytwórczości na podstawie art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 25 lutego 1958 roku o uregulowaniu stanu prawnego mienia pozostającego pod zarządem państwowym (Dz.U. z 1958 roku, nr 11, poz. 38) stwierdzono, że Przedsiębiorstwo Młyn (...) w N. pow. Nisko woj. (...), będące do dnia 8 marca 1958 roku pod zarządem państwowym wykonywanym przez (...) Zakłady (...) w T. przeszło z dniem 8 marca 1958 roku zgodnie z art. 2, 17 pkt 2 lit. 1 oraz art. 18 ustawy z dnia 25 lutego 1958 roku z mocy prawa na własność Państwa (k. 72-73 akt administracyjnych DP-I-461-478-92).

Dnia 26 sierpnia 1992 roku poprzednik prawny powoda – L. K. złożył do Wojewody (...) w wniosek o zwrot utraconej własności. Pismem z dnia 9 listopada 1992 roku sprawa została przekazana Ministerstwu Przemysłu i Handlu – według właściwości (k. 57-59 akt administracyjnych DP-I-461-478-92).

W dniu 4 września 1993 roku Ministerstwo Przemysłu i Handlu wydało zawiadomienie o wszczęciu postępowania o stwierdzenie nieważności orzeczenia Przewodniczącego Komitetu Drobnej Wytwórczości z dnia 7 sierpnia 1962 roku (k. 100-101 akt administracyjnych).

W dniu 26 marca 1995 roku zmarł L. K.. Na podstawie testamentu spadek po nim nabyli A. C. w ¼ części oraz Z. K. w ¾ części (postanowienie Sądu Rejonowego w Kolbuszowej z dnia 26 lipca 1995 roku, sygn. akt I.Ns.147/95 – k. 56-56v, postanowienie Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 23 kwietnia 2014 roku, sygn. akt XI Ns 428/14 – k. 55-55v). A. C. przelała na rzecz Z. K. ogół uprawnień przypadających jej z tytułu prawa do odszkodowania za utraconą przez L. K. nieruchomość – oświadczenie A. C. z podpisem notarialnie poświadczonym – k. 165-166v).

Wyrokiem z dnia 7 maja 1996 roku Naczelny Sąd Administracyjny zobowiązał Ministra Przemysłu i Handlu do wydania w terminie jednego miesiąca od doręczenia wyroku decyzji w przedmiocie wniosku Z. K. o stwierdzenie nieważności orzeczenia z dnia 7 sierpnia 1962 roku – k. 135-135v akt administracyjnych).

Decyzją z dnia 31 maja 2010 roku Minister Gospodarki odmówił stwierdzenia nieważności orzeczenia z dnia 7 sierpnia 1962 roku, a decyzją z dnia 15 października 2010 roku utrzymał poprzednią decyzję, stwierdzając, że orzeczenie z dnia 7 sierpnia 1962 roku nie zostało wydane z rażącym naruszeniem prawa (decyzja z dnia 31 maja 2010 roku – k. 195 akt administracyjnych, decyzja z dnia 15 października 2010 roku – k. 208 akt administracyjnych).

Wyrokiem z dnia 4 lutego 2011 roku Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie uchylił decyzję Ministra Gospodarki z dnia 15 października 2010 roku oraz poprzedzającą ją decyzję 31 maja 2010 roku wskazując, że decyzje zostały wydane bez dokładnego i wnikliwego wyjaśnienia rzeczywistego stanu faktycznego sprawy na dzień wydania kontrolowanego w trybie nadzoru orzeczenia z dnia 7 sierpnia 1962 roku (wyrok z dnia 4 lutego 2011 roku, sygn. akt IV SA/Wa 2253/10, w aktach administracyjnych DP-I-461-478-92).

Wyrokiem z dnia 18 października 2012 roku Naczelny Sąd Administracyjny oddalił skargę kasacyjną od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 4 lutego 2011 roku, sygn. akt IV SA/Wa 2253/10 (wyrok z dnia 18 października 2012 roku, sygn. akt I OSK 1102/11, w aktach administracyjnych DP-I-461-478-92).

Decyzją z dnia 19 sierpnia 2013 roku Minister Gospodarki stwierdził nieważność zarządzenia Ministra Handlu Wewnętrznego z dnia 9 marca 1951 roku Nr/PR/min/ (...)/pfn/ (...) w sprawie ustanowienia przymusowego zarządu państwowego nad przedsiębiorstwem pn. K. L. – Młyn w N. oraz stwierdził, że orzeczenie Przewodniczącego Komitetu Drobnej Wytwórczości z dnia 7 sierpnia 1962 roku, znak: (...) w sprawie stwierdzenia przejścia na własność Państwa przedsiębiorstwa: Młyn (...). K. L. w N., pow. Nisko, woj. (...) zostało wydane z rażącym naruszeniem prawa, jednakże z uwagi na wystąpienie nieodwracalnych skutków prawnych niemożliwe było stwierdzenie nieważności decyzji (decyzja – k. 4-11).

Obecnie nieruchomości jest własnością w 1/2 części M. M. i J. M. we wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej oraz w 1/2 części W. M. (wyciąg z księgi wieczystej – k. 252).

Nieruchomość utracona przez poprzednika prawnego powoda zajmuje obszar 0,1060 ha i jest to w chwili obecnej działka zabudowana młynem.

Młyn posadowiony na działce w dacie przejęcia na mocy zarządzenia 9 marca 1951 stanowiły dwa przyległe do siebie budynki – budynek frontowy trzykondygnacyjny oraz budynek tylny jednokondygnacyjny określane jako przybudówka. Budynek frontowy wykonano w technologii mieszanej; parter częściowo wykonano w technologii tradycyjnej (ściany murowane gr. 1 cegły) a częściowo w technologii słupowo -ryglowej. Pozostałe kondygnacje piętro i poddasze wykonano w technologii słupowo ryglowej. Na ścianach zewnętrznych parteru i piętra w części frontowej i bocznych wykonano poszycie obustronne, z obsadzeniem okien w skrzynkach. Na ścianach tylnej piętra i bocznych poddasza wykonano poszycie zewnętrzne. Konstrukcja dachu drewniana, wzmocniona płatwiami ukośnymi i kleszczami. Pokrycie dachu stanowi blacha stalowa ocynkowana. Budynek nie posiada izolacji cieplnych przeciwwilgociowych, wiatroizolacji ani paroizolacji. Budynek tylny (przybudówka) jednokondygnacyjny, w części bocznej i połowie tylnej wykonany technologii tradycyjnej ściana grubości 1 cegły na zaprawie wapiennej. Drugą część budynku wykonano z bali obustronnie ciosanych, łączonych na jaskółczy ogon. Konstrukcja dachu - krokwiowa, pokrycie dachu z blachy łączonej na rąbek stojący. Wartość odtworzeniowa nieruchomości według stanu z 9 marca 1951 roku i cen aktualnych wynosi 224 500 zł (opinia biegłego ds. wyceny nieruchomości mgr inż. E. S. – k. 224-234, protokół z dnia 31 stycznia 1952 roku, tom III akt administracyjnych DP-I-461-478-92).

Wyposażenie młyna stanowiło w chwili sporządzenia protokołu przejęcia w dniu 17 maja 1951 roku: zasiek na otręby, szt. 1 - zużycie 50 %, kosze aspiracyjne , szt. 2 - zużycie 30 %, rura spadowa na otręby , szt. 1 - zużycie 30 %, skrzynie na ziarno 2x1,5x1,3, szt. 2 - zużycie 20 %, kosz zasypowy na zboże z siatką, szt. 1 - zużycie 50 %, skrzynia na mąkę

1,5x1,0x0,9, szt. 1 - zużycie 40 %, skrzynie na zboże 2,4x1,3x1,4, szt. 1 - zużycie 20 %, waga dziesiętna 250 kg, szt. 1 - zużycie 50 %, kosz zasypowy na kamień 0,8 x 0,6 x 0,3, szt. 1 - zużycie 30 %, wózki ręczne . szt. 2 - zużycie 25%, wialnia kaszkowa, szt. 1 -zużycie 30%, skrzynia na mąkę razową 2x0,9x1,3, szt. 1 - zużycie 60 %, podnośniki zbożowe i mączne, szt. 9 - zużycie 20%, szufelka szt. 1 - zużycie brak danych, transmisja dolna dł. 19 m, fi 85/ fi 75 - 10 kół pasowych, 9 łożysk - 1 kpi. zużycie 30 %, rolki do kamieni - 3 pary - zużycie 20%, wrzeczona do kamieni kompletne - szt. 3 –zużycie 10%, instalacja w rurkach A. bez punktów świetlnych - ilość i zużycie - b. danych, beczki przeciwpożarowe, szt. 2 - zużycie 50%, stół walców pojedynczych 600 x 300 „ P. , szt. 1 - zużycie 80 %, perlak M. fi 600 , szt. 1-zużycie 30%,stół walców pojedynczych 600 x 300 „ M. . szt. 1 - zużycie 30 %, stół walców pojedynczych 600 x 300 „ J. , szt. 1 - zużycie 30 %, kamień francuski fi 900. szt. 1 - zużycie 30 %, kamień francuski fi 900. szt. 1 - zużycie 30 %, kamień narowiak fi 700, szt. 1 - zużycie 80 %, łuszczarka rozmontowana, szt. 1 - zużycie brak danych, kamień do obróbki jagieł fi 700 / brak spodka/, szt. 1 -zużycie 100%, dźwigary do kamieni, szt. 2-zużycie 30%, podnośniki, szt. 2 - zużycie 25 %, tryjer szybkosprawny 140x40, szt. 1 -zużycie 60%, skrzynia na pęczak, szt. 1 - zużycie 50%, radialka 150x0,30, szt. 1 -zużycie 40%, ramki z siatką metalową, szt. 2 - zużycie 35 %, ramki z gazą, szt. 6 - zużycie 50 %, ramki, szt. 2 - zużycie 30 %, filtr tłoczący 30 rękawowy / brak 3 sztuk rękawów, szt. 1 - zużycie 40 %, filtr tłoczący 36 rękawowy / brak 2 sztuk rękawów, szt. 1 - zużycie 40 %, skrzynia na mąkę 2,5x1,1 x 0,6, szt. 1 - zużycie 30%, stół z desek, szt. 1 - zużycie 50 %, waga dziesiętna 150 kg, szt. 1 - zużycie 50 %, skrzynie na mąkę 3 xl i 2,5 x 1 x 1, szt. 1+1 - zużycie 40 %, kosz zasypowy - 3 działowy, szt. 1 - zużycie 80 %, kosz na perlak, szt. 1 - zużycie 50 %, kosz nad walcami, szt. 1 - zużycie 50 %, kosz nad kamień, szt. 1 - zużycie 50 %, radialki kompletne 1,50x 0,30 , szt. 2 -zużycie 60%, sortownica do kaszy własnej konstrukcji , szt. 1 - zużycie 70 %, transmisja górna dl. 19 m, fi 55-21 kół pasowych, 10 łożysk - 1 kpi. zuż. 40 %, sito płaskie „ D. 2 działowe 10 ramek , szt. 1 -zużycie 40%, magnes 30 cm x 3, szt. 1 - zużycie b. danych, odsiewacz graniasty zbożowy, szt. 1 - zużycie 50%, wialnia ssąca zbożowa, szt. 1 - zużycie 40 %, więzarki / odważniki / 10 kg ; 5 kg i 2 kg , szt. 3 - zużycie brak danych oraz zestaw pasów napędowych (spis inwentarza – k. 82, I tom akt administracyjnych)

Wartość maszyn, urządzeń i wyposażenia Młyna (...) w N. według stanu na dzień 9 marca 1951 roku i przy założeniu kontynuacji działania młyna wynosi 120 000 zł (opinia biegłego z zakresu mechaniki, maszyn i urządzeń, kosztów, jakości remontów maszyn i urządzeń inż. M. K. – k. 178-197).

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił na podstawie złożonych do akt sprawy dokumentów, jak również dokumentów zawartych w dołączonych aktach postępowania administracyjnego. Sąd dał wiarę załączonym do akt sprawy dokumentom, jako że zawarte w nich informacje tworzyły spójny obraz stanu faktycznego, a żadna ze stron nie kwestionowała ich autentyczności.

W odniesieniu do opinii biegłych Sąd uznał je za wiarygodne, sporządzone w sposób rzetelny, wyczerpujący, zgodny z zasadami przyjętymi przy opracowywaniu tego rodzaju dokumentów i w pełni odpowiadające na pytania Sądu w zakresie wiadomości specjalnych.

Biegła ds. wyceny nieruchomości mgr inż. E. S., opierając się na zgromadzonych w aktach dokumentów oraz posiadanej wiedzy w zakresie wiadomości specjalnych, dokonała wyceny nieruchomości na podstawie obliczenia wartości odtworzeniowej wobec braku istnienia podobnych transakcji i niemożności oceny wartości rynkowej. Sąd dostrzega, iż wytyczne dokonywania wyceny nieruchomości określone w art. 150 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami nakazują dokonanie wyceny wartości odtworzeniowej wówczas, gdy ze względu na rodzaj, obecne użytkowanie lub przeznaczenie nie są lub nie mogą być przedmiotem obrotu rynkowego, a także jeżeli wymagają tego przepisy szczególne. W opinii biegła stwierdziła, iż brak jest na rynku transakcji obejmujących nieruchomości podobne, a z uwagi na specyficzny charakter nieruchomości niemożliwe było oszacowanie wartości nieruchomości w inny sposób. W odniesieniu do zastrzeżeń wyrażonych przez stronę pozwaną biegła sporządziła opinię uzupełniającą, w której w sposób wyczerpujący odniosła się do stanowiska wyrażonego przez pozwaną.

Opinię z zakresu mechaniki, maszyn i urządzeń, kosztów, jakości remontów maszyn i urządzeń sporządził biegły M. K. Zastrzeżenia do opinii biegłego zgłosiła strona pozwana, do których biegły ustosunkował się w opinii uzupełniającej. Sąd uznał, iż opinia oraz opinia uzupełniająca w całości odpowiadają na pytania Sądu w zakresie wiadomości specjalnych. Zdaniem sądu biegły słusznie przyjął wartość urządzeń przy założeniu kontynuowania

działalności przez przedsiębiorstwo, bowiem w chwili ustanowienia zarządu przymusowego młyn był funkcjonującym przedsiębiorstwem.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w przeważającej części.

Podstawą formalnoprawną dochodzonego w niniejszej sprawie roszczenia jest art. 160 § 1 k.p.a. Zgodnie z jego brzmieniem stronie, która poniosła szkodę na skutek wydania decyzji z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a. albo stwierdzenia nieważności takiej decyzji służy roszczenie o odszkodowanie, chyba, że ponosi ona winę za powstanie okoliczności wymienionych w tym przepisie. Przepis ten został uchylony przez art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 162, poz. 1692) z dniem 1 września 2004 roku, ale mimo zmiany regulacji i uchylenia przepisu art. 160 k.p.a., zgodnie z brzmieniem art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku, będzie on miał zastosowanie w rozpoznawanej sprawie, gdyż do zdarzeń i stanów prawnych powstałych przed dniem jej wejścia w życie, stosuje się przepisy dotychczasowe w brzmieniu obowiązującym do dnia jej wejścia w życie. Akty nacjonalizacyjne wydane zostały przed dniem 1 września 2004 roku, czyli przed uchyleniem art. 160 k.p.a., a to implikuje przyjęcie przez Sąd za podstawę prawną żądania zgłoszonego przez powoda właśnie uchylone przepisy art. 160 k.p.a.

Zgodnie z art. 5 ustawy z 2004 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych ustaw (Dz. U. nr 162, poz. 1692) wprowadzającej nowe regulacje dotyczące odpowiedzialności za szkody wyrządzone w związku z wykonywaniem władzy publicznej, zmiany nią wprowadzone nie mają zastosowania do zdarzeń i stanów prawnych powstałych przed wejściem w życie ustawy. W tym zakresie stosuje się bowiem przepisy art. 417, 419, 420, 420¹ k.c. oraz art. 153, 160, 161 § 5 k.p.a. w brzmieniu dotychczasowym (por. wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2005 roku, sygn. akt IV CK 52/05). Ostatecznie kwestię tę przesądził Sąd Najwyższy w uchwale pełnego składu z dnia 31 marca 2011 roku wskazując, że do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej ostateczną decyzją administracyjną wydaną przed dniem 1 września 2004 roku, której nieważność lub wydanie z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. stwierdzono po tym dniu, ma zastosowanie art. 160 § 1, 2, 3 i 6 k.p.a., a zatem z pominięciem administracyjnego trybu dochodzenia odszkodowania (uchwała pełnego składu Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2011 roku, sygn. akt III CZP 112/10, OSNC 2011/7-8/75).

Zgodnie z brzmieniem art. 160 § 2 k.p.a. do odszkodowania stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego, z wyłączeniem art. 418 tego kodeksu.

Fakt, że decyzja administracyjna została wydana z rażącym naruszeniem prawa, przesądza o bezprawności i winie funkcjonariusza państwowego przy wykonywaniu powierzonych mu czynności (tak m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 maja 1985 r., II CR 121/85, OSNC 1986, nr 4, poz. 53). Na stronie powodowej ciążył obowiązek wykazania pozostałych przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej, a zatem powstania szkody (i jej rozmiarów) oraz istnienia normalnego związku przyczynowego pomiędzy ową szkodą, a zdarzeniem, które ją wywołało.

Przesłankami odpowiedzialności odszkodowawczej jest powstanie szkody oraz istnienie normalnego związku przyczynowego pomiędzy szkodą a zdarzeniem, które ją wywołało. Rozstrzygnięcie o istnieniu adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy tak rozumianą szkodą, a zdarzeniem ją powodującym musi być poprzedzone oceną, czy szkoda nastąpiłaby także wtedy, gdyby zapadła decyzja zgodna z prawem (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2004 r., sygn. akt II CK 433/02).

Przekładając powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy wskazać należy, iż w dniu 9 marca 1951 roku Ministerstwo Handlu Wewnętrznego, Departament (...) i (...) wydało zarządzenie o ustanowieniu przymusowego zarządu państwowego nad młynem w N.. Orzeczeniem administracyjnym z dnia 7 sierpnia 1962 roku wydanym przez Przewodniczącego Komitetu Drobnej Wytwórczości na podstawie art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 25 lutego 1958 roku o uregulowaniu stanu prawnego mienia pozostającego pod zarządem państwowym (Dz.U. z 1958 roku, nr 11, poz. 38) stwierdzono, że Przedsiębiorstwo Młyn (...) w N. pow. Nisko woj. (...), będące do dnia 8 marca 1958 roku pod zarządem państwowym wykonywanym przez (...) Zakłady (...) w T. przeszło z dniem 8 marca 1958 roku zgodnie z

art. 2, 17 pkt 2 lit. 1 oraz art. 18 ustawy z dnia 25 lutego 1958 roku z mocy prawa na własność Państwa. Decyzją z dnia 19 sierpnia 2013 roku Minister Gospodarki stwierdził nieważność zarządzenia Ministra Handlu Wewnętrznego z dnia 9 marca 1951 roku Nr/PR/min/ (...)/pfn/ (...) w sprawie ustanowienia przymusowego zarządu państwowego nad przedsiębiorstwem pn. K. L. – Młyn w N. oraz stwierdził, że orzeczenie Przewodniczącego Komitetu Drobnej Wytwórczości z dnia 7 sierpnia 1962 roku, znak: OA2-UM-13-30 w sprawie stwierdzenia przejścia na własność Państwa przedsiębiorstwa: Młyn (...). K. L. w N., pow. Nisko, woj. (...) zostało wydane z rażącym naruszeniem prawa, jednakże z uwagi na wystąpienie nieodwracalnych skutków prawnych niemożliwe było stwierdzenie nieważności decyzji.

Mając powyższe na uwadze w ocenie sądu wydanie zarządzenia w dniu 9 marca 1951 roku przez Ministra Handlu Wewnętrznego spowodowało faktyczną utratę możliwości korzystania z „przedsiębiorstwa” przez powoda. Jeśli bowiem nie doszłoby do wydania zarządzenia z 1951 roku przez Ministra Handlu Wewnętrznego poprzednik prawny powoda zachowałby w tej dacie, a także po niej zarząd nad należącym do niego przedsiębiorstwem. Jeśliby natomiast nie doszło do wydania w dniu 7 sierpnia 1962 roku decyzji stwierdzającej przejście na własność Państwa przedmiotowego przedsiębiorstwa, pozostawałby on w tej dacie, jak również po niej, jego właścicielem.

Skutkiem zarządzenia z 1951 roku była więc faktyczna „utrata przedsiębiorstwa”, w tym maszyn, urządzeń i materiałów, którymi Państwo mogło swobodnie dysponować, w tym zbywać je i zużywać. Zarząd państwowy w zakresie wyposażenia warsztatowego przedsiębiorstwa przejął większość istotnych uprawnień właścicielskich, a decyzja z 1962 roku była w tym zakresie jedynie dopełnieniem przejścia prawnorzecowego tytułu właścicielskiego do całości, w tym nieruchomości, na rzecz Skarbu Państwa. Pomimo stwierdzenia nieważności pierwszej decyzji, co do drugiej organ administracyjny stwierdził, iż orzeczenie to zostało wydane z rażącym naruszeniem prawa, a z uwagi na wystąpienie nieodwracalnych skutków prawnych niemożliwe było stwierdzenie nieważności decyzji. Tym samym nie została przywrócona odjęta uprzednio własność przedsiębiorstwa, a to wobec istnienia prawa osób trzecich do nieruchomości, na której posadowione było przedsiębiorstwo młyńskie.

Zatem skoro powód nie „odzyskał” na skutek decyzji unieważniających orzeczenia nacjonalizacyjne przedsiębiorstwa młyńskiego, czyli utracił przejęty na skutek wadliwych orzeczeń, pierwszego z 1951 roku i decyzji z 1962 roku, majątek, to poniósł on rzeczywistą szkodę, której może dochodzić przed Sądem na podstawie art. 160 § 1 k.p.a. w zw. z art. 361 k.c. Szkodą, w rozumieniu prawa cywilnego, jest powstała wbrew woli poszkodowanego różnica między obecnym jego stanem majątkowym a tym stanem, jaki zaistniałby, gdyby nie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 1957 roku, 2 CR 304/57, OSN 1958, nr III, poz. 76 oraz uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 1963 roku, IH PO 31/63, OSNCP 1964, nr 7-8, poz. 128, także wyrok z dnia 16 kwietnia 2002 roku, sygn. akt V CKN 960/00 oraz z dnia 15 listopada 2002 roku, sygn. akt V CKN 1325/00).

Powodowi przysługuje zatem odszkodowanie za nieodwracalne skutki będące efektem rzeczonych decyzji tj. pozbawienia własności nieruchomości, zabudowań oraz narzędzi, maszyn i materiałów, które zostały definitywnie utracone na rzecz osób trzecich.

W tej sytuacji zgodnie z brzmieniem art. 160 § 3 k.p.a. powodowi przysługuje odszkodowanie od organu, który wydał decyzję z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a.

Jak wykazano wyżej prawnie wadliwymi były: zarządzenie z dnia 9 marca 1951 roku Ministerstwa Handlu Wewnętrznego w sprawie ustanowienia przymusowego zarządu państwowego nad przedsiębiorstwem młyńskim, a także orzeczenie Przewodniczącego Komitetu Drobnej Wytwórczości z 7 sierpnia 1962 roku w sprawie stwierdzenia przejścia na własność Państwa tego przedsiębiorstwa. Ponieważ organy, które te decyzje wydały już nie istnieją, wobec tego odpowiedzialność odszkodowawcza obciąża następcę prawnego organów, które te prawnie wadliwe decyzje wydały, a którym w dacie wniesienia pozwu był Minister Gospodarki, a w dacie orzekania na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 2015 roku w sprawie utworzenia Ministerstwa (...) oraz zniesienia Ministerstwa Gospodarki – Minister (...). W ocenie Sądu jednostka ta ponosi odpowiedzialność za wadliwe decyzje administracyjne

swych poprzedników, ponieważ jedna decyzja odebrała zarząd majątkiem nie powodując jego definitywnej utraty, a druga – choć deklaratoryjna – ostatecznie odjęła prawo rzeczowe powodom.

W ocenie Sądu pierwszy skutek, a więc strata w majątku powodów, nastąpiła już w chwili wydania zarządzenia przez Ministra Handlu Wewnętrznego w sprawie ustanowienia przymusowego zarządu państwowego nad młynem poprzednika prawnego powoda, co uniemożliwiło mu funkcjonowanie w granicach posiadanego prawa. To sprawia, że stan składników przedsiębiorstwa, za które obecnie powód dochodzi odszkodowania należało ustalać na datę tego zarządzenia, a nie orzeczenia z 1962 roku, które jedynie potwierdzało istniejącą od 11 lat sytuację.

Nie można tracić z pola widzenia, iż decyzja z 7 sierpnia 1962 roku miała wyłącznie charakter deklaratoryjny, przejście przedsiębiorstwa z mocy prawa na rzecz Państwa regulowała explicite ustawa z 25 lutego 1958 roku o uregulowaniu stanu prawnego mienia pozostającego pod zarządem państwowym (Dz. U. Nr 11, poz. 37 ze zm.). Samo jednak wejście w życie tej ustawy nie spowodowało, iż utraciły moc decyzje administracyjne wydane na podstawie uchylonego dekretu. Przejście z mocy prawa na własność państwa przedsiębiorstw pozostających w tym dniu pod zarządem państwowym ustanowionym na podstawie dekretu (art. 2 ustawy) nie jest bowiem równoznaczne z utratą mocy obowiązującej decyzji ustanawiającej taki zarząd. Przedmiotem przepisu art. 2 ustawy było jedynie uregulowanie stanu materialnoprawnego przedsiębiorstw przejętych uprzednio w przymusowy zarząd, nie zaś bytu prawnego orzeczenia o ustanowieniu zarządu przymusowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2003 roku, sygn. akt III RN 62/02).

Wysokość odszkodowania Sąd ustalił na podstawie wyliczeń dokonanych przez biegłych z zakresu wyceny nieruchomości oraz z zakresu mechaniki, maszyn i urządzeń. Wartość nieruchomości biegła określiła na kwotę 224 500 zł, natomiast wartość urządzeń w ocenie biegłego wynosiła według aktualnych cen 120 000 zł. Tym samym Sąd uwzględnił roszczenie powoda do kwoty 344 500 zł i zasądził tę sumę, jak w punkcie I wyroku.

W ocenie Sądu całość ww. kwoty stanowi odszkodowanie należne powodowi. Powód wykazał, iż jest następcą prawnym dotychczasowego właściciela przedsiębiorstwa, a ponadto, iż jest dysponentem całości praw wynikających z roszczenia L. K. o zwrot nieruchomości lub odszkodowanie. Do akt sprawy złożone zostało oświadczenie drugiej ze spadkobierczyń L. K., na mocy którego dokonała ona cesji całokształtu uprawnień odszkodowawczych dotyczących przedmiotowej nieruchomości, za którą odszkodowania dochodził w niniejszej sprawie powód.

W pozostałym zakresie, tj. co do kwoty 5 500 zł, Sąd oddalił powództwo jako niezasadne.

Sąd jednocześnie nie podzielił stanowiska strony pozwanej, jakoby powód cofnął powództwo w zakresie kwoty 600 000 zł tytułem utraconych korzyści. Już z treści pisma złożonego przed doręczeniem pozwanemu odpisu pozwu wynikało, powód ma świadomość istnienia utraconych korzyści, jednakże nie wnosi o ich zasądzenie w niniejszym postępowaniu. Jak wynika wprost z treści pisma z dnia 5 maja 2014 roku powód „utraconych pożytków nie bierze pod uwagę i nie włącza ich do przedmiotu sporu”. Sąd, ustalając opłatę od pozwu od kwoty roszczenia w wysokości 350 000 zł przyjął, iż co do wspomnianej przez powoda kwoty 600 000 zł nie doszło do zawisłości sporu i zbędne w tym zakresie jest postanowienie o umorzeniu postępowania, a tym bardziej zasądzania kosztów co do tej części niewniesionego w istocie żądania.

Mając powyższe na względzie Sąd na podstawie przytoczonych przepisów orzekł jak w sentencji – pkt I i II wyroku.

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 100 k.p.c. z uwagi na to, iż powód uległ wyłącznie co do nieznaczonej części swojego żądania. Stosownie do wyniku procesu Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 7134,11 zł, na co składały się: część opłaty od pozwu uiszczona przez powoda – 2000 zł, 3120 zł tytułem wynagrodzenia biegłego z zakresu mechaniki, maszyn i urządzeń oraz kwotę 2014,11 zł tytułem wynagrodzenia biegłej ds. wyceny nieruchomości.